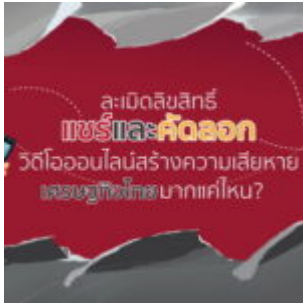

ศูนย์วิชาการจุฬาฯ เผยผลวิจัยการละเมิดลิขสิทธิ์ วิดีโอออนไลน์ (VSP) กระทบเศรษฐกิจกว่า 90,000 ล้านบาท ชี้การบังคับใช้กฎหมายยังอ่อนแอ

ศูนย์วิชาการจุฬาฯ เผยผลวิจัยการละเมิดลิขสิทธิ์วิดีโอออนไลน์ (VSP) กระทบเศรษฐกิจกว่า 90,000 ล้านบาท ชี้การบังคับใช้กฎหมายยังอ่อนแอ

- วิจัยพบการละเมิดผ่านการแชร์วิดีโอออนไลน์ การไลฟ์และตัดต่อผลงานผู้อื่น การวิจารณ์งานลิขสิทธิ์ยังสุ่มเสี่ยง
- กระทบภาคอุตสาหกรรมคอนเทนต์ สูญจีดีพีถึง 0.55 % ลดการจ้างงานถึง 37,956 ตำแหน่ง
- เสนอแนวทางการบังคับคดีโดยเอกชน สร้างบรรทัดฐานการใช้กฎหมายพร้อมสนับสนุนผู้ผลิตคอนเทนต์ไทย

ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยผลการศึกษาจาก “โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการละเมิดลิขสิทธิ์ต่ออุตสาหกรรมของสื่อออนไลน์ในไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย (COPYRIGHT & VIDEO SHARING PLATFORM หรือ VSP)” พบการละเมิดลิขสิทธิ์ผ่านการแชร์วิดีโอออนไลน์ สร้างความเสียหายกับอุตสาหกรรมคอนเทนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างมหาศาล คิดเป็นมูลค่ากว่าหมื่นล้านบาท อัตราจ้างงานลดลงถึงกว่าสี่หมื่นตำแหน่ง และยังส่งผลให้ผู้ผลิตคอนเทนต์ขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานต่อ เพราะผลงานไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจัง ย้อนดูกฎหมายไทยยังอ่อน ทำได้เพียงยื่นคำร้องขอให้ระงับหรือบล็อกการละเมิดลิขสิทธิ์ รวมทั้งกระบวนการบังคับคดีกระทำไม่ได้โดยรัฐเท่านั้น จึงเสนอทางเลือกใหม่ด้วยกลไกการค้า ใช้การบังคับ

คดีโดยเอกชน ซึ่งผู้ประกอบการหรือแพลตฟอร์มนั้นๆ สามารถแจ้งเตือนผู้ละเมิดให้เอาเนื้อหาออก (Notice & Takedown) ตลอดจนดำเนินคดีฟ้องร้องตัวเอง ลดภาระเจ้าของลิขสิทธิ์ พร้อมกระตุ้นความรับผิดชอบฐานะเจ้าของแพลตฟอร์มให้มากขึ้น ย่อมส่งผลให้เชิงบวกกลับสู่อุตสาหกรรมของสื่อออนไลน์ในไทยได้อย่างแน่นอน

ปัจจุบันนี้ แพลตฟอร์มออนไลน์กระตุ้นให้เกิดบริการบนอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการสามารถรับชมเนื้อหาวิดีโอบนแพลตฟอร์ม และยังสามารถเผยแพร่วิดีโอของตนเองบนแพลตฟอร์มได้หรือ VSP (Video-sharing platforms) ปัจจุบันมีบริการ VSP หลายราย เช่น LINE TV, Vimeo, Facebook, Dailymotion และ YouTube ตลอดจนเว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น ทำให้บุคคลทั่วไปหันมาเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อหรือผู้ผลิตเนื้อหาเอง ทั้งการคิดชิ้นใหม่และรีมิกซ์ พร้อมอัปโหลดเนื้อหาของตนเองขึ้นแพลตฟอร์มต่างๆ ได้อย่างอิสระและง่ายดาย ขณะเดียวกันผู้ผลิตสื่อดั้งเดิมก็ได้ปรับเปลี่ยนมาให้บริการและเผยแพร่สื่อของตนผ่านทางช่องทางดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ส่งผลในเชิงบวกทำให้เกิดเนื้อหาจำนวนมากและมีความหลากหลายขึ้น นับเป็นโอกาสใหม่ที่ผู้สร้างสรรค์จะเผยแพร่และหารายได้จากผลงานของตน ขณะเดียวกันก็ผลกระทบเชิงลบอย่างมหาศาลเช่นกัน เมื่อการแบ่งปันหรือเผยแพร่วิดีโอของตนเองได้ง่าย ทำให้ผู้ใช้บริการอาจละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นได้ง่ายทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา อีกทั้งเนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์ยังมีคุณภาพทัดเทียมกับต้นฉบับ ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด เกิดการเสฟสื่อและส่งต่อสื่อละเมิดนั้นต่อไปไม่สิ้นสุด และยังเป็นเครื่องมือ “ปั้นยอดวิว” สร้างเม็ดเงินมหาศาลให้กับผู้กระทำผิดละเมิดโดยที่ผู้บริโภคไม่รู้ตัว ซึ่งเป็นเรื่องน่ากลัวต่ออุตสาหกรรมคอนเทนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างมาก

ผศ.ดร. พัชรสุทธิ สุจริตตานนท์ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดเผยถึงการละเมิดลิขสิทธิ์บน VSP ก่อให้เกิดผลกระทบกับเศรษฐกิจในภาพรวมได้อย่างมาก โดยจะก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงกับอุตสาหกรรมคอนเทนต์ เพราะรายได้บางส่วนที่ผู้ผลิตเนื้อหาควรจะได้รับจากการรับชม ได้ได้ตกไปอยู่ในมือของผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์หรืออาจจะหายไปจากระบบเศรษฐกิจเลย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องกับทั้งห่วงโซ่มูลค่าของการผลิตเนื้อหาทั้งในด้านผลผลิตและการจ้างงาน และสุดท้ายยังจะลดแรงจูงใจในการผลิตเนื้อหา ส่งผลให้คุณภาพและความหลากหลายของเนื้อหาลดลง

จากการศึกษาใน “โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการละเมิดลิขสิทธิ์ต่ออุตสาหกรรมของสื่อออนไลน์ในไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย (COPYRIGHT & VIDEO SHARING PLATFORM)” ซึ่งจัดทำขึ้นโดยศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบความเสียหายของการละเมิดลิขสิทธิ์บน VSP ต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2017 อยู่ระหว่าง 58,575 to 92,519 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.35 ถึง 0.55 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รวมทั้งยังผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยตรง ทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สูงสุดรวมกว่า 44,782 ล้านบาท ทำให้การจ้างงานลดลงเป็นจำนวน 24,030 ถึง 37,956 ตำแหน่งเลยทีเดียว อีกทั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ยังเป็นปัญหาสำคัญที่อาจกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนได้ นอกจากนี้สิทธิผลจากการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ในผลงานของตนเอง ยังส่งผลให้ผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์รู้สึกหมดกำลังใจในการผลิตงานออกสู่สาธารณะอย่างมีนัยยะสำคัญ และยังคงส่งผลให้แพลตฟอร์มที่มีการ

ดำเนินการขี้อายคอนเทนต์อย่างถูกต้องได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์อาจถูกละเมิดโดยไม่ได้รับการชดเชย หรือมีการนำไปใช้เพื่อการแมชอัป โดยเจ้าของลิขสิทธิ์เองไม่ได้รับส่วนแบ่งด้วย

ด้าน ผศ.ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์บน VSP โดยเฉพาะในหมู่ผู้สร้างสรรค์งาน ผู้ประกอบการรายใหญ่บางรายก็ได้แสดงความกังวลในเรื่องนี้ออกมาตามสื่อสาธารณะต่างๆ ว่าได้รับความเสียหายจากการไม่บังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ดีและชัดเจนพอบน VSP ในประเทศไทย ควบคู่ไปกับประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากวิดีโอที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่การโพสต์หรือถ่ายทอดสดวิดีโอของบุคคลอื่นซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งการไลฟ์ อาทิ การโพสต์หรือถ่ายทอดสดวิดีโอของตนเองที่มีงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นเป็นองค์ประกอบสำคัญ ตลอดจนการโพสต์หรือถ่ายทอดสดวิดีโอของตนเองที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ยังมี ความล่อแหลม และยากต่อการประเมินว่าอาจมีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ซึ่งบางกรณีก็เห็นได้ชัด บางกรณีก็ไม่อาจระบุได้ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ในขณะเดียวกัน หากย้อนมองกลับมาที่กฎหมายไทยในปัจจุบัน ผศ.ดร.ปิยะบุตร เผยว่าจากการการศึกษาในโครงการฯ ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ขณะนี้ผู้ให้บริการ VSP รายใหญ่มีการทำข้อตกลงกับผู้ถือลิขสิทธิ์บริษัทเพลงยักษ์ใหญ่ระดับโลกและในไทยเกี่ยวกับค่าลิขสิทธิ์ที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะได้รับด้วยการต่อสัญญาระยะยาว โดยมีตรวจจับลิขสิทธิ์อัตโนมัติอย่าง Content ID ทำให้สามารถเรียกร้องสิทธิของตนเองผ่านกระบวนการการแจ้งเตือนให้เอาเนื้อหาออก (Notice and Takedown) สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว แต่สำหรับผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ กลับไม่ได้รับความคุ้มครองแบบเดียวกัน ในขณะที่ข้อกฎหมายและการบังคับใช้ทางกฎหมายก็ยังไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบการธุรกิจหรือเจ้าของแพลตฟอร์ม ไม่สามารถจัดการสกัดกั้นกับผลงานที่ละเมิดลิขสิทธิ์ได้ทันทีแม้จะมีเทคโนโลยีรองรับแล้วก็ตาม โดยจะต้องมีขั้นตอนในการขอยกศาล ต้องแจ้งความดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาเสียก่อน จึงเกิดความยุ่งยากให้กับทั้งเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะดำเนินการเอาผิดผู้กระทำละเมิด

ด้วยเหตุที่กระบวนการบังคับคดีโดยรัฐและการมุ่งเน้นไปที่การบังคับใช้กฎหมายอาญาเป็นหลักนั้น ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เห็นได้ชัดจากกรณีข่าว “เด็กทำกระทงละเมิดลิขสิทธิ์โดราเอมอนและคาแรกเตอร์อื่นๆ” ซึ่งต่อมาขยายผลเป็นเรื่องการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์เพื่อสร้างรายรับหรือประโยชน์อันไม่ควรได้เข้ากระเป๋าตัวเอง จึงควรที่จะพิจารณาเพิ่มทางเลือกในการบังคับคดีโดยเอกชนที่ผู้ประกอบการสามารถใช้กระบวนการในลักษณะเดียวกันกับการแจ้งเตือนให้เอาเนื้อหาออก (notice & takedown) โดยเฉพาะการแจ้งเตือนไปยัง VSP หรือเจ้าของแพลตฟอร์มต่างๆ ที่ควบคุมดูแลเนื้อหาโดยตรง เพื่อกระตุ้นให้ VSP มีความรับผิดชอบที่จะต้องเอาเนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออก ภายหลังถูกแจ้งว่าละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าว (editorial control) และช่วยให้เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการบังคับคดีโดยรัฐอีกต่อไป นับเป็นการสร้างระบบนิเวศในการผลิตคอนเทนต์และเผยแพร่ที่ปลอดภัยและสมบูรณ์และสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระการจัดการดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ภาครัฐออกมาตรการสนับสนุนผู้ผลิตคอนเท

ندیไทย ทั้งในแง่ของภาษีและการลงทุนที่มีประสิทธิภาพอย่างรวดเร็วที่สุด เพื่อยับยั้งการกระทำผิดด้านละเมิดลิขสิทธิ์
ในประเทศ และเพิ่มแรงขับเคลื่อนในการสร้างสรรค์ผลงานของนักคิดและผู้ผลิตคอนเทนต์คุณภาพต่อไป